

Ключевые слова: транспортная система, логистический поток, государственное регулирование, транспортный тариф.

Shevchenko S.G. State Role in Forming Transport Logistic Streams

Management experience in post Soviet Union countries evidently illustrates the pernicious operating on society of an inadequate transport system. These days, the competition and profitable system of transport services is needed for the normal flowing of economic processes. The value of a transport system has to be estimated. The population, as a basic user of transport services, is foremost interested in availability of transport, its price and efficiency, and also safety and influence on an environment. Therefore, the demand of population is on commodities-services and determines development of transport. The introduction of new logistic charts and readiness to work with them are undoubtedly a positive progress of transport logistic trend in Ukraine.

Key words: transport system, logistic stream, government control, transport tariff.

УДК 338.45(477.8)

Доц., ст. наук. співроб. Я.В. Шевчук¹, д-р екон. наук;
доц. Н.І. Ценклер², канд. екон. наук

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Проаналізовано ресурсне забезпечення розвитку економіки Карпатського регіону. Розглянуто та оцінено зміни станів окремих видів економічної діяльності за останні роки. Акцентовано увагу на внутрішньорегіональних відмінностях розміщення підприємств окремих видів економічної діяльності, зумовлених економіко-географічними та історичними передумовами. Встановлено, що відбувається перерозподіл робочої сили до галузей, які зорієнтовані на надання послуг населенню. Наголошено на потребі здійснення ефективної структурної диверсифікації промисловості для повноцінного і безпечного функціонування виробничих галузей Карпатського регіону та удосконалення регіональної політики України.

Ключові слова: вид економічної діяльності, ресурсне забезпечення, регіон, регіональна політика.

Карпатський регіон розташований на крайньому заході України і межує з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією і Молдовою. До його складу входять чотири області: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська і Чернівецька. Прикордонне його положення, специфічні природні умови вплинули на формування господарського комплексу і визначили місце у загальнодержавному територіальному поділі праці.

Загальна площа території регіону становить 56,6 тис. км² або 9,4 % території України. Карпатський регіон має дуже вигідне географічне положення. Він розташований у центрі Європи на перетині шляхів сполучення із Заходу на Схід та з Півночі на Південь (рис. 1).

У Карпатському регіоні проживає 13,3 % населення України. Станом на 1 січня 2012 р. населення становить 6077,0 тис. осіб. У регіоні спостерігався найвищий показник народжуваності та природного приросту серед інших регіонів країни. Густота населення становить 107,3 осіб/км², що значно вище від середнього загальноукраїнського показника. Розселення населення досить нерів-

¹ Тернопільський інститут соціальних та інформаційних технологій;

² Ужгородський торговельно-економічний інститут Київського НТЕУ

номірне. У гірській місцевості воно у 2,5 раза нижче, ніж у середньому у регіоні. Міське населення становить 49 %. Регіон повністю забезпечує себе власною робочою силою. З регіону, з метою працевлаштування і відповідного заробітку, багато працездатного населення виїжджає за межі регіону і за кордон [8].

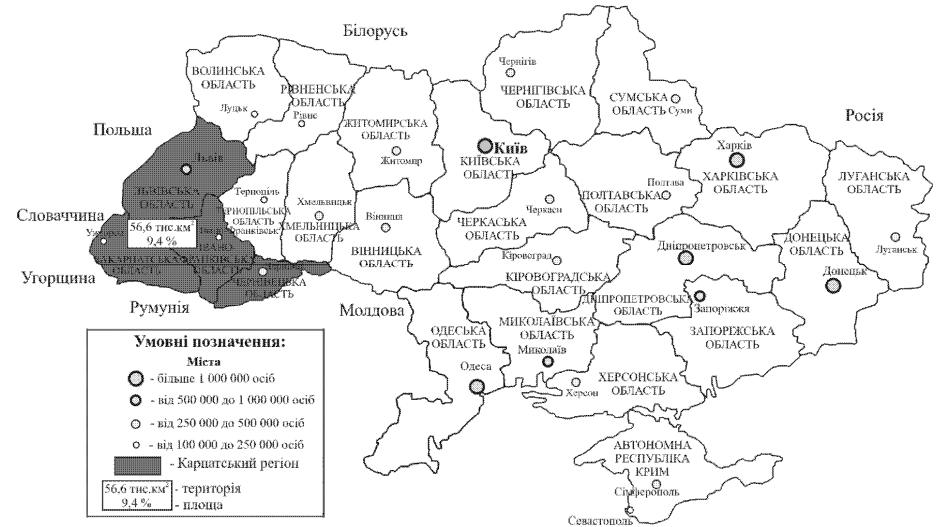

Рис. 1. Територія Карпатського регіону

У структурі господарства Карпатського регіону переважають промисловість, сільське господарство, транспорт, будівництво. Регіон спеціалізується на видобутку вугілля, природного газу, виробництві електроенергії, лісопереробці і виробництві меблів, будівельних матеріалів, харчових продуктів, фармацевтичній промисловості, нафтохімічній і хімічній, рекреаційній діяльності.

Внутрішньорегіональні відмінності розміщення підприємств окремих видів економічної діяльності зумовлені економіко-географічними та історичними передумовами. У Львівській обл. розвинена вугільна промисловість, електроенергетика, машинобудування, агропромисловий і транспортний комплекси та оздоровчо-туристичний. В Івано-Франківській області розвинуто електроенергетику, паливну, хімічну, нафтохімічну, нафтопереробну промисловість, вона вирізняється розвитком будівельних матеріалів і будівельної індустрії, агропромисловим комплексом, лісовою та деревообробною промисловістю.

Чернівецька і Закарпатська області за рівнем розвитку національного господарства є найменш розвинутими у регіоні та в Україні. Основу їх економіки становлять АПК, деревообробна промисловість, легка і харчова галузі [8]. Чисельність населення зросла, порівняно з 2013 р., на 600 тис. осіб і становила на 1 січня 2014 р. 6085,9 тис. осіб постійного населення або 13,4 % від всієї чисельності в Україні. Структуру наявного населення показано на рис. 2.

Упродовж останніх років у Карпатському регіоні три області, крім Львівської, мали приріст населення. Закарпатська область – єдина область, яка мала приріст сільського і міського населення. В Івано-Франківській і Черні-

вещькій областях відбулось збільшення міського та скорочення сільського населення. Скорочення у Львівській області відбувається внаслідок зменшення чисельності міського і сільського населення (табл.).

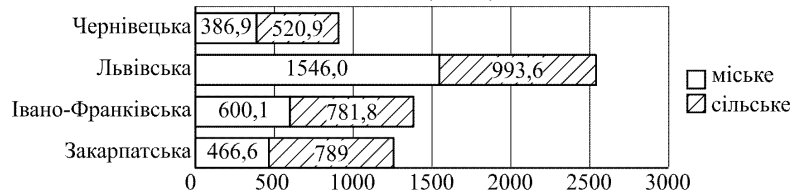

Рис. 2. Структура наявного населення на 1 січня 2014 р.

Табл. Чисельність наявного населення Карпатського регіону станом на 1 січня*

Область	2013 р.			2014 р.		
	все населення	у тому числі		все населення	у тому числі	
		міське	сільське		міське	сільське
Закарпатська	1255,6	466,6	789,0	1256,9	466,9	790,0
Івано-Франківська	1381,9	600,1	781,8	1382,1	600,8	781,3
Львівська	2539,6	1546,0	993,6	2538,4	1545,8	992,6
Чернівецька	907,8	386,9	520,9	908,5	388,2	520,3
Разом	6084,9	2999,6	3085,3	6085,9	3001,7	3084,2

*Складено за даними Державної служби статистики України.

<http://www.ukrstat.gov.ua/>

Ці негативні тенденції пов'язані з посиленням міграційних процесів населення на міжрегіональному і міждержавному рівнях. На міжрегіональному рівні міграція населення відбувається в інші регіони країни та сільського населення в міста, на міждержавному – лівова частка мігрує в країни Європейського Союзу та Російської Федерації. Значна частина населення не повертається в регіон з місць прикладання праці.

Окреслені процеси негативно впливають на демографічну ситуацію у Карпатському регіоні, але сприяють припливу валютних ресурсів, які своєю чергою спрямовують на соціальний розвиток, будівництво, торгівлю, чим позитивно впливають на загальний розвиток економіки. За останні роки чисельність населення у працездатному віці дещо зменшилась, але при цьому збільшилась кількість працюючих пенсіонерів. Для Карпатського економічного регіону, як праценадлишкового, така ситуація є небажаною тенденцією, оскільки рівень прихованого безробіття є високим і значно вищим від природного рівня [8].

У регіоні йде перерозподіл робочої сили до галузей, які зорієнтовані на надання послуг населенню, із галузей, зосереджених на виробництві товарів. Позитивним у регіоні є те, що йде процес введення нових робочих місць, особливо у сфері будівництва, оскільки це сприяє залученню до активної суспільної праці громадян працездатного віку. Як вважають експерти і вчені, це також сприяє створенню нових малих підприємств, розширенню виробництва та зменшенню безробіття працездатного населення [8].

Промисловість Карпатського регіону має складну та диверсифіковану структуру. У регіоні інтенсивно розвинуте машинобудування, хімічна промисловість, паливно-енергетичний та лісопромисловий комплекс, легка, харчова

промисловість. Вони функціонують і частково розвиваються на основі трудових і природних ресурсів Карпатського регіону.

За економічним спрямуванням Карпатський регіон є аграрно-індустріальним. Частка валової продукції промисловості Карпатського економічного району становить 4,0 % загальнодержавного обсягу, а сільського господарства – більше 12 %. У галузевій структурі господарства регіону переважають матеріаломісткі та енергоємні галузі: гірничо-хімічна, лісохімічна й деревообробна, хімічна (кислоти, добрива, хімічні волокна, поліетилен), фармацевтична, цукрова, спиртова, виноробна, овочеконсервна, м'ясна, молочна, сироварна, борошномельна, круп'яна. Представлені також трудомісткі галузі машинобудування. До паливно-енергетичного комплексу Карпатського економічного району належать видобуток, виробництво, транспортування, розподіл і використання палива та виробництво електроенергії (переважно на теплових електростанціях). Традиційними на Прикарпатті є нафтова й газова галузі промисловості (20 % видобутку в країні). Видобуток нафти та газу в районі за останні роки має тенденцію до зниження, що пояснюється вичерпанням розвіданих ресурсів. Нафтопереробка сконцентрована на підприємствах у Дрогобичі, Надвірній, Львові, Бориславі. Провідною галуззю є електроенергетика. Вона представлена Бурштинською, Добротвірською ДРЕС, Бориславською, Львівською, Калуською ТЕЦ, Терембле-Ріцькою та Дністровською ГЕС [6].

Машинобудівний комплекс Карпатського регіону – це приладобудування, виробництво телевізійної техніки, електроламп, радіоелектронної і медичної апаратури, верстатів з програмним управлінням, металорізальних інструментів. Він зорієнтований на висококваліфіковану робочу силу, наукову інфраструктуру Львова, Івано-Франківська, Чернівців, Ужгорода і розвивається в умовах високої технічної культури. При цьому, виробництво точних машин, механізмів, приладів та інструментів сконцентровано у Львові, Чернівцях, Ужгороді, електротехнічне машинобудування – у Міжгір'ї, Львові, Коломії, Ужгороді, Івано-Франківську, Береговому. У регіоні відносно високий рівень розвитку транспортного машинобудування та верстатобудування представлене в Рахові, Львові, Івано-Франківську. Новою у регіоні, як і в Україні, є годинникова промисловість: настільні, наручні, кишенькові годинники та хронометри (Чернівці). Хімічна промисловість представлена виробництвом хімікатів для сільського господарства, зокрема калійних добрив (Калуш), сірки (Новий Розділ); засобів для миття (Снятинський район), барвників, фарб та ін. У Львові продукують парфумерні й косметичні вироби, фармацевтичні препарати [6].

Лісова, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість району здійснює заготівлю, механічну обробку й хімічну переробку деревини. До її складу входять галузі, котрі відрізняються одна від одної технологією виробництва і призначенням продукції, яка випускається, об'єднані однією сировиною. Лісозаготівля (здебільшого в Карпатському регіоні) визначає загалом розвиток лісового комплексу регіону. Потужними центрами лісозаготівельної і деревообробної промисловості є Сколе, Радеків, Славське, Верхнє Синьє видне, Старий Самбір, Турка, Тересва, Красноїльськ, Ужгород, Воловець, Міжгір'я, Перечин, Усть-Чорна, Бурштин, Хуст, Берегомет, Солотвино, Болахів, Вигода,

Коломия, Кути, Делятин, Ворохта, Брошнів, Осмолода; центрами виробництва композиційної деревини й фанери є Радехівський, Городоцький, Бродівський держлісгоспи, Брошнівський, Сторожинецький, Надвірнянський лісокомбінати; деревної стружки й волокон – Старий Самбір та Сколівський район; столярні будівельні вироби виготовляють заводи будівельних виробів у Львові, Сколе, Надвірній [6]. Центрами меблевої промисловості, яка зорієнтована на споживача, є Львів, Золочів, Івано-Франківськ, Берегове, Тисмениця, Коломия, Борислав, Свалява, Перемишляни, Ужгород, Стрий та ін. Найбільшим виробником паперу є Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат, фабрика "Бібльос" (Львів), паперова фабрика (Коломия). Шпалери виготовляє концерн "Оріана" (Калуш). Картонні фабрики діють у Сколе, Львові, Рахові, Золочеві [6].

Промисловість будівельних матеріалів району представлена підприємствами з видобутку і первинного оброблення будівельної сировини; з виробництва в'язучих матеріалів; з виробництва стінових матеріалів та конструкцій. Виробництво цементу й сировини для нього зосереджене у Миколаєві та Ямниці, гіпсу, шпаклівки і вапна – у Львові, Долині та ін. Там же сконцентровано виготовлення виробів з бетону, збірних бетонних конструкцій і будівельних компонентів. Виробництво керамічних і фарфорових виробів для домашнього побуту й промислового використання налагоджене на керамічно-скульптурному та керамічному заводах Львова, Мукачєва, Хуста, Стрия. Легка промисловість орієнтується як на місцеву, так і на привізну сировину. У Бориславі, Львові, Долині, Чернівцях виготовляються рослинні волокна, бавовняно-паперові, шерстяні й ворсові, шовкові тканини, в Іршаві – конопляні, джутові й паперові. Тканини для промислового використання, мотузки, вишивка, килимки, доріжки, скатерті, покривала виробляють підприємства Івано-Франківська, Косова, Коломий, Львова. Одяг та трикотажні вироби виготовляють підприємства Львова, Чернівців, Івано-Франківська, Золочева, Борислава, Городка, Снятина, Коломий, Червонограда. Шкіряний одяг виробляють у Львові, хутра – у Тисмениці, Ясині [6].

Харчова промисловість базується переважно на переробці місцевої сировини. Підприємства молочної промисловості є у Львові, Дрогобичі, Яворові, Миколаєві, Мукачєвому, Ужгороді, Чернівцях, Долині, Івано-Франківську, Городку, Мостиськах, Самборі та ін. Борошномельно-круп'яна промисловість відіграє провідну роль у забезпеченні населення та інших галузей харчової промисловості борошном і крупами. Підприємства галузі є в усіх міських, населених пунктах району [6].

У лісостеповій зоні району розвинена цукрова промисловість, що зумовлено тяжінням перероблення сировини до сировинних баз. Плодоовочевоконсервна промисловість зорієнтована на продукцію овочівництва і садівництва. Фрукти й овочі сушені та консервовані випускають консервні заводи у Береговому, Великому Березному, Виноградові, Тячеві, Ужгороді, Хусті, Мукачєві, Дрогобичі, Городенці, Бродах, Жовкві, Золочеві, Коломий та ін. Олійно-жирова промисловість представлена Львівським жировим комбінатом, а також підприємствами у Чернівцях, Золочеві, Дрогобичі, Ужгороді [6].

Підсумовуючи, наголосимо, що Карпатський регіон має доволі розгалужену структуру виробничого потенціалу, що обумовлено багатством його ре-

сурсного потенціалу. Разом з цим, очевидно, що виробничий потенціал регіону, його структура успадковані від колишнього Радянського Союзу, коли мала місце установка на нарощування виробничих потужностей за рахунок максимуму вичерпування місцевих природних ресурсів та мінімуму інвестицій в інфраструктуру та виробництво.

Для повноцінного і безпечного функціонування виробничих галузей Карпатського регіону необхідно здійснити ефективну структурну диверсифікацію промисловості. Це потребує удосконалення регіональної політики України на регіональному і внутрішньорегіональному рівнях. Незважаючи на складну суспільно-політичну і соціально-економічну ситуацію в країні, це питання є нагальною проблемою, оскільки від її вирішення залежить стійкість як національної, так і регіональних економік країни.

Література

1. Бутирська І.В. Інфраструктура забезпечення регіонального розвитку: проблеми та шляхи їх вирішення : монографія / І.В. Бутирська. – Чернівці : Вид-во Книги-XXI, 2006. – 238 с., С. 17.
2. Гілецький Й.Р. Географія України. Карпатський район. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://geoknigi.com/book_view.php?id=436.
3. Державна служба автомобільних доріг України "Укравтодор", 2013. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukravtodor.gov.ua/>.
4. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Ішук С.О. Інфраструктурний комплекс Західного регіону України: оцінка стану і напрямки розвитку : монографія / С.О. Ішук, Т. В. Кулініч, В.Є. Крупін, С.М. Ткач; НАН України. ІРД; наук. ред. С.О. Ішук. – Львів, 2010. – 164 с.
6. Карпатський економічний район. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://uk.wikipedia.org/wiki/>.
7. Мала гірнича енциклопедія. – В 3-х т. / за ред. В.С. Білецького. – Донецьк : Вид-во "Донбас", 2004. – 236 с.
8. Манів. 3.О. Регіональна економіка : навч. посібн. / 3.О. Манів, І.М. Луцький, С.З. Манів; М-во освіти і науки України, Івано-Франківського ун-т права ім. короля Д. Галицького. – Львів : Вид-во "Магнолія 2006", 2009. – 640 с.
9. Паньків Н.М. Сучасний стан розвитку соціальної інфраструктури в Карпатському регіоні Львівської області. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.nbuv.gov.ua/>.
10. Проблеми розміщення продуктивних сил. Карпатський регіон. Економічний потенціал карпатського регіону. Стан, структура, проблеми. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://lessons.com.ua/problems-rozmishhennya-produktivnix-sil-karpatiskij-region/>.
11. Регіональна економіка : навч. посібн. / С.І. Бандур; Ін-т підготовки кадрів Держ. служба зайнятості України. – К. : Вид-во "Основи" 2010. – 271 с. – С. 156-158.
12. Шевчук Я.В. Автотранспортна інфраструктура: теорія і методи сучасних регіональних досліджень : монографія / Я.В. Шевчук. – Ужгород : Вид-во ТзОВ "Ліга-Прес", 2011. – 376 с.

Шевчук Я.В. Ценклер Н.И. Ресурсное обеспечение и оценка отдельных видов экономической деятельности карпатского региона

Проанализировано ресурсное обеспечение развития экономики Карпатского региона. Рассмотрены и оценены изменения состояний отдельных видов экономической деятельности в последние годы. Акцентировано внимание на внутрирегиональных отличиях размещения предприятий отдельных видов экономической деятельности, предопределенных экономико-географическими и историческими предпосылками. Установлено, что происходит перераспределение рабочей силы к отраслям, которые сориентированы на предоставление услуг населению. Подчеркнута необходимость осуществления эффективной структурной диверсификации промышленности для полноценного и безопасного функционирования производственных отраслей Карпатского региона и усовершенствования региональной политики Украины.

Ключевые слова: вид экономической деятельности, ресурсное обеспечение, регион, региональная политика.

Shevchuk Ya.V., Cenkler N.I. Resource Provision and Assessment of Some Economic Activities of the Carpathian Region

Resource support of economic development in the Carpathian region is analysed. The changes of states of some economic activities in recent years have been reviewed and evaluated. Attention is focused on the differences of intra facility location of some economic activities caused by economic, geographical and historical reasons. Redistribution of labour to industries that are focused on providing services to the public is researched. The need to implement effective structural diversification of the industry for full and safe operation of the productive sectors of the Carpathian region and improvement of regional policy in Ukraine is highlighted.

Key words: economic activity, resources, area, regional policy.

УДК 331.1 *Доц. Є.К. Пирожак, канд. екон. наук; доц. Р.М. Скриньковський, канд. екон. наук – Львівський університет бізнесу та права*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто сучасні підходи до управлінського персоналу підприємств, розроблено та обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення процесу управління розвитком персоналу та підвищення ефективності його використання. Охарактеризовано фактори, що впливають на формування управлінського потенціалу, та етапи його оцінки, а також групи критеріїв особистісно-професійних характеристик управлінців. Рекомендовано впровадження такої системи оцінювання персоналу, яка дає змогу визначити чіткий зв'язок між результатами праці та її оплатою, особистісно-професійними характеристиками працівників та стратегічними цілями підприємства.

Ключові слова: управлінський персонал, трудовий потенціал, управлінські кадри, підприємство.

Вступ. Досягнення економічного зростання будь-якого підприємства значною мірою залежить від здатності управлінських кадрів виявляти численні фактори, які впливають на виробництво, оцінювати спрямованість і вагомість впливу цих факторів та адекватно на них реагувати. При цьому розроблення заходів, спрямованих на максимально повне використання можливостей підприємства, потрібно забезпечувати сучасним апаратом, який дасть змогу всебічно обґрунтовувати прийняття рішень. З огляду на це, необхідно запровадити принципово нові механізми функціонування і системи оцінювання ефективності використання управлінського персоналу.

Актуальність теми. Ефективність конкурентної боротьби важко забезпечити виключно матеріальними ресурсами. Основу її стратегічних переваг формує передусім інтелектуальна складова бізнесу. Важливу роль у цьому процесі відіграє управлінський персонал, вплив якого на функціонування, розвиток, а також на саме існування підприємства, важко переоцінити. На результати діяльності підприємства, а отже, і на темпи його росту, впливають професійний рівень управлінців, оснащеність робочого місця, навички, здібності і, навіть, вік персоналу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблеми управління процесом розвитку управлінського персоналу

зробили такі відомі вчені, як Г. Атаманчук, С. Болотов, Л. Горшкова, Р. Кюн, Х. Ріхтер, Р. Фатхутдінов та ін.

Серед вітчизняних науковців окремі аспекти зазначеної проблематики дослідили Б. Будзан, В. Герасимчук, В. Данюк, С. Козаченко, А. Кредісов, Ю. Макогон, А. Наливайко, Є. Панченко, К. Редченко, В. Рокоча, Л. Руденко, Л. Семів, С. Соболев, С. Соколенко, Т. Циганкова, І. Школа, Л. Борисова, Є. Молл, С. Мордовін, С. Пивоваров, А. Пригожин, В. Співак, С. Шекшня, А. Юданов та Є. Яхонтова.

Метою роботи є розроблення та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення процесу управління розвитком персоналу та підвищення ефективності його використання.

Виклад основного матеріалу. Трудовий потенціал підприємства – це інтегральна оцінка кількісних та якісних характеристик, здібностей і можливостей економічно активного населення, які реалізуються у межах і під впливом системи суспільно-економічних відносин. Він залежить від демографічних, професійно-кваліфікаційних, соціально-економічних факторів і складається з багатьох компонентів: здоров'я, освіта, моральність, вмотивованість і уміння працювати в колективі, творчий потенціал, активність, організованість, професіоналізм, ресурси робочого часу [1, 2].

Особливу увагу на будь-якому підприємстві потрібно приділяти оцінюванню управлінського персоналу та його праці, адже від оптимальності його формування та подальшого професійного розвитку залежить ефективність функціонування підприємства. Оскільки на управлінських працівників різних рівнів покладено керування основними економічними, фінансовими, організаційними та технологічними процесами на підприємстві, то оцінювання управлінського персоналу потрібно здійснювати за чітко обґрунтованими критеріями з урахуванням особливостей сучасного бізнес-середовища, вимог власників та внутрішньовиробничих особливостей. Це дасть змогу оптимізувати управлінські посади на підприємстві.

При цьому важливим є вивчення кількісних і якісних факторів, що впливають на формування управлінського потенціалу. До кількісних факторів належать: чисельність управлінського персоналу, тривалість робочого часу, відпрацьованого персоналом, структура за видами робіт, статевовікова структура персоналу. До якісних факторів належать психофізіологічна працездатність, загальноосвітній та професійно-кваліфікаційний рівень, рівень культури, моральна зрілість, схильність носіїв праці до мобільності, трудова активність.

Сьогодні рівень підготовки управлінських кадрів у більшості підприємств не відповідає сучасним вимогам, оскільки вони недостатньо уваги приділяють питанням професійного розвитку керівного складу. Внаслідок цього працівникам часто не вистачає знань у галузі стратегічного управління, психології, права та фінансів. Це, своєю чергою, негативно позначається на прийнятті управлінських рішень, оскільки вимагає від управлінця високої кваліфікації, відповідного рівня знань та емоційної зрілості, яка проявляється у вмінні діяти у складних і стресових ситуаціях. Тому з метою ефективного використання потенціалу управлінського персоналу виробничим підприємствам не-